

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

DOM
2020-05-05
Stockholm

Mål nr
P 1246-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-01-11 i mål nr P 2603-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Samhällsbyggnadsnämnden i Gävle kommun

Motpart

Gavlefastigheter Gävle kommun AB

Ombud: Advokaten N.B.

SAKEN

Byggsanktionsavgift

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Samhällsbyggnadsnämnden i Gävle kommuns beslut 2017-12-13, Dnr 17SBN527, § 429, om att ta ut byggsanktionsavgift med 539 616 kr.

Dok.Id 1562771

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Samhällsbyggnadsnämnden i Gävle kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut att påföra Gavlefastigheter Gävle kommun AB en byggsanktionsavgift.

Gavlefastigheter Gävle kommun AB har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras. För det fall Mark- och miljööverdomstolen anser att bolaget ska betala en byggsanktionsavgift har bolaget för egen del yrkat att avgiften ska sättas ned till en fjärdedel och under alla förhållanden beräknas på en sanktionsarea om 958 kvm.

Parterna har i allt väsentligt åberopat samma omständigheter som i underinstanserna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

En åtgärd som kräver bygglov får enligt 10 kap 3 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked. Om någon bryter mot den bestämmelsen ska byggnadsnämnden enligt 11 kap. 51 § PBL ta ut en byggsanktionsavgift.

I bedömningen av om en åtgärd har påbörjats i den mening som avses i 10 kap. 3 § PBL har i praxis konstaterats att en viktig utgångspunkt är i vilket sammanhang och med vilket syfte ett arbetsmoment har utförts (se MÖD 2015:13). Vidare ska beaktas att ett arbetsmoment som är en del av och en förutsättning för genomförandet av en viss åtgärd ska anses ingå i åtgärden (se MÖD 2016:12).

Bedömningen i detta fall

Bolaget har beviljats rivningslov för rivning av förskola samt bygglov för nybyggnation av förskola. Sedan rivningen fått startbesked och utförts, påbörjade bolaget grundläggningsarbeten för den nya byggnaden innan startbesked hade getts för nybyggnationen.

Det är tydligt att grundläggningsarbetena har varit en del av och en förutsättning för nybyggnationen av förskolan. Däremot kan rivningsåtgärderna inte anses utgöra vare sig en del av eller en förutsättning för nybyggnationen på sådant sätt att de innebär att nybyggnationen ska anses ha påbörjats i den mening som avses i 10 kap. 3 § PBL. Inte heller medför startbeskedet för rivningen att åtgärder kopplade till nybyggnationen därigenom fått startbesked. Det har inte framkommit något när det gäller nämndens handläggning av ärendet som ger anledning till en annan bedömning.

Åtgärder för nybyggnation av förskola har således påbörjats utan att det godkänts med ett startbesked. Det finns därför förutsättningar att påföra bolaget en byggsanktionsavgift.

Bolaget har gjort gällande att byggsanktionsavgiften ska sättas ned med stöd av 11 kap. 53 a § PBL. Enligt bestämmelsen får en nedsättning av avgiften göras om den i det enskilda fallet inte står i rimlig proportion till den överträdelse som begåtts. Mark- och miljööverdomstolen anser inte att nu aktuell överträdelse är av sådan mindre allvarlig art eller har skett i en sådan situation att avgiften inte är proportionerlig. Skäl för nedsättning av avgiften föreligger därför inte. Den sanktionsavgift som nämnden bestämt är beräknad med utgångspunkt från föreskrifterna i 9 kap. 6 § 4 plan- och byggförordningen (2011:338) och den definition av begreppet sanktionsarea som finns i 1 kap. 7 § 1 samma förordning. Det finns inte skäl att beräkna avgiften på annat sätt.

Sammantaget ska nämndens beslut om att påföra bolaget byggsanktionsavgift fastställas i sin helhet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, hovrättsråden Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, och Ulf Wickström samt tekniska rådet Mats Kager.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Linnea Backman.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-01-11
meddelad i
Östersund

Mål nr P 2603-18

PARTER

Klagande

Gävle kommun
Samhällsbyggnadsnämnden

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen i Gävleborgs läns beslut 2018-09-04 i ärende nr 962-2018, se
bilaga 1

SAKEN

Byggsanktionsavgift

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Samhällsbyggnadsnämnden i Gävle kommun (nämnden) har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska fastställa nämndens beslut. Till stöd för sin talan har nämnden anfört sammanfattningsvis följande.

Bakgrund

Gavlefastigheter Gävle kommun AB (Gavlefastigheter) ansökte den 17 mars 2017 om rivningslov för rivning av en förskola samt bygglov för nybyggnad av en förskola på XX. Rivningslov för rivning av förskolan beviljades genom delegationsbeslut den 4 maj 2017. Bygglov för nybyggnad av förskola beviljades av nämnden den 17 maj 2017. I bygglovsbeslutet anges att åtgärden inte får påbörjas förrän nämnden har lämnat ett startbesked enligt 10 kap. 3 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Startbesked för rivning av förskolan lämnades den 13 juni 2017. I beslutet om startbesked anges att nämnden beviljar startbesked för att påbörja rivningsåtgärderna med stöd av 10 kap 23 § PBL. Under rubriken *Ärendebeskrivning* anges att *i detta beslut hanteras startbesked för rivning av befintlig förskola med komplementbyggnader.*

Tekniskt samråd avseende nybyggnad av förskola skedde den 22 augusti 2017. I protokollet från samrådet anges att *grundläggning av förskolan pågår (färdiga isolerade block som gjuts ihop)* samt att *grundläggningen har påbörjats före startbesked har utfärdats, hantering av eventuella sanktionsavgifter hanteras i ett separat ärende.*

Startbesked för nybyggnad av förskola lämnades den 24 augusti 2017. I beslutet om startbesked anges att *samhällsbyggnadsnämnden beviljar startbesked för fortsatt byggnation.*

Kontrollansvarig inkom den 13 september 2017 med dokumentation där det finns en kronologisk redovisning av hur rivnings- och byggarbetena har fortlöpt. I

redovisningen anges följande under datumet 2017-07-21: *Rivningen är klar — lite småjusteringar kvarstår innan markentreprenören kan påbörja grundläggning för ny förskolebyggnad kommande måndag!.* Det innebär att grundläggningen påbörjades den 24 juli 2017 (kommande måndag räknat från fredag den 21 juli), en månad innan startbesked gavs.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade den 13 december 2017 att ta ut en byggsanktionsavgift om 539 616 kr av Gavlefastigheter, då bolaget i strid med 10 kap. 3 § PBL påbörjat nybyggnad av förskolan utan startbesked.

Utveckling av talan

Länsstyrelsen gör en alltför extensiv tolkning av två stycken domar

Nämnden har i motiveringen till sitt beslut om byggsanktionsavgift gjort bedömningen att åtgärden nybyggnad av skolbyggnad påbörjades när grundläggningsarbetet påbörjades, i enlighet med Mark- och miljööverdomstolens uttalanden i sin dom den 21 mars 2016 i mål nr P 9722-15. Grundläggningsarbetet påbörjades den 24 juli 2017, en månad innan startbesked för nybyggnad av skolbyggnaden gavs. Förutsättningarna för att ta ut en byggsanktionsavgift är därför uppfyllda.

Länsstyrelsen har emellertid gjort bedömningen att rivningen av den befintliga förskolan och nybyggnaden av en förskola på samma fastighet ska ses som ett samlat projekt och att åtgärden nybyggnad därför påbörjades redan vid själva rivningen. Startbeskedet för rivningen ska enligt länsstyrelsen betraktas som ett partiellt startbesked för hela projektet. Därmed har nybyggnaden inte påbörjats utan ett startbesked och byggsanktionsavgiften ska inte tas ut.

Länsstyrelsens resonemang utgår från två stycken domar från Mark-och miljööverdomstolen, MÖD 2015:13 och MÖD 2017:3. I den förstnämnda domen uttalade domstolen att det sammanhang i vilket de olika byggnadsarbetena vidtagits är en viktig utgångspunkt för bedömningen av vilken den åtgärd är som åsyftas i 10 kap. 3 § PBL. Då syftet (fasadrenovering) med det i målet aktuella fönsterbytet och

tilläggsisoleringen varit detsamma och då byggnadsåtgärderna fick anses ha utförts som ett samlat projekt, bedömde domstolen att åtgärden i detta fall skulle anses omfatta både fönsterbytet och tilläggsisoleringen. I den andra domen bedömde domstolen att en byggsanktionsavgift inte ska tas ut när en åtgärd som omfattas av ett bygglov men inte av ett meddelat partiellt startbesked påbörjats.

Nämnden anser att länsstyrelsen gör en mycket extensiv tolkning av nämnda domar. Det är stor skillnad mellan att å ena sidan renovera en fasad genom att byta fönster och tilläggsisolera och att å andra sidan riva en stor skolbyggnad för att sedan uppföra en ny skolbyggnad på samma fastighet. Det är visserligen sant att rivningen och nybyggnaden av skolbyggnaden var två olika delar av samma projekt, men de två delarna kräver två separata prövningar enligt PBL eftersom förutsättningarna för att ge rivningslov skiljer sig markant från förutsättningarna för att ge bygglov och eftersom den tekniska prövningen som ska ske inför startbeskedet i rivningsärenden respektive byggärenden avser olika saker och fordrar olika typer av handlingar. Det är därför orimligt att hävda att startbeskedet för rivningen av befintlig förskola utgör ett partiellt startbesked för nybyggnad av förskola och att detta skulle utgöra hinder mot att ta ut en byggsanktionsavgift när byggherren påbörjat grundläggningen av den nya byggnaden utan ett startbesked som avser nybyggnaden.

Nämnden anser således inte att MÖD 2015:13 kan tolkas på så vis att den nu aktuella nybyggnaden ska anses ha påbörjats redan vid själva rivningen av den befintliga byggnaden eller att startbeskedet för rivningen ska anses utgöra ett partiellt startbesked för hela projektet, åtminstone inte i den bemärkelsen att det skulle utgöra hinder mot att ta ut en byggsanktionsavgift för påbörjandet av åtgärden nybyggnad utan ett startbesked för just åtgärden nybyggnad. Inte heller kan MÖD 2017:3 rimligen tolkas på så vis att startbeskedet för rivningen skulle utgöra ett hinder mot att ta ut en byggsanktionsavgift för att nybyggnaden av skolbyggnaden påbörjats utan ett startbesked som avser nybyggnaden.

Ett startbesked behöver inte utgöra hinder mot att ta ut en byggsanktionsavgift

Även om ett startbesked har getts för en viss åtgärd, innebär inte det att nämnden är förhindrad att ta ut en byggsanktionsavgift om byggherren påbörjar en annan åtgärd. I dom den 8 november 2017 i mål nr P 5574-16 bedömde Mark- och miljööverdomstolen att en byggsanktionsavgift skulle tas ut då ett företag påbörjat en nybyggnad, trots att både bygglov och startbesked hade getts när åtgärden påbörjades. Den byggnad som uppfördes hade nämligen 50 procent större volym än vad bygglovet angav och startbeskedet avsåg, vilket också innebar att det krävdes ny dokumentation i frågor om bärighet och brandskydd. Åtgärden nybyggnad hade alltså inte påbörjats utan startbesked, men likväl skulle en byggsanktionsavgift tas ut eftersom den påbörjade åtgärden var något annat än vad bygglovet angav och startbeskedet avsåg.

Samma princip bör gälla i det nu aktuella ärendet. Ett startbesked (för rivning) hade visserligen lämnats när åtgärden (nybyggnad) påbörjades, men den åtgärden är något annat än vad startbeskedet och det till startbeskedet kopplade lovet (rivningslovet) avser. Därför utgör startbeskedet inte något hinder mot att ta ut en byggsanktionsavgift.

Vilka konsekvenser får länsstyrelsens beslut för framtida ärenden?

Länsstyrelsen skriver följande i sitt beslut:

När nämnden beviljade aktuellt partiellt startbesked för rivning av befintlig förskola måste nämnden redan vid denna tidpunkt haft för avsikt att hela projektet skulle slutföras - att kommunen återigen skulle tillhandahålla förskoleplatser på samma plats fast i en ny byggnad. Länsstyrelsen bedömer att nämnden redan från början måste ha utrett om hela projektet varit förenligt med PBL eller inte innan startbeskedet lämnades. Även mot denna bakgrund finner länsstyrelsen att en byggsanktionsavgift inte bör tas ut.

Projektet skedde emellertid i etapper där rivningslovet beviljades cirka två veckor innan bygglovet, medan startbeskedet för rivningen gavs mer än två månader innan

startbeskedet för nybyggnaden. Om nämnden redan från början, alltså när rivningslovet beviljades, hade utrett om hela projektet var förenligt med PBL hade det inte funnits någon anledning att bevilja rivningslov, bygglov, startbesked för rivning och startbesked för nybyggnad i olika skeden, utan i så fall hade nämnden kunnat bevilja båda lov i samma beslut och båda startbesked i samma beslut. Men om en byggherre vill påbörja sitt projekt så snart som möjligt, vilket var fallet i detta ärende, kan det finnas goda skäl att först utreda frågan om rivningslov och startbesked för rivning och fatta separata beslut om det, för att sedan utreda frågan om bygglov och startbesked för nybyggnad och fatta separata beslut om det. Att rivningslov beviljas i ett projekt som detta innebär inte att nämnden har tagit ställning till projektet i sin helhet, utan det kan finnas många frågor avseende nybyggnaden som inte har utretts när rivningslov beviljas. Den nya byggnaden kanske inte ens är färdigprojekterad när rivningslov för befintlig byggnad beviljas.

På samma sätt kan det finnas många tekniska frågor avseende nybyggnaden som inte har utretts när ett startbesked ges för rivningen, även om bygglov för nybyggnaden vid det laget har beviljats, inte minst eftersom byggherren ska lämna in helt andra handlingar inför startbeskedet för nybyggnad än inför startbeskedet för rivning. I beslutet om startbesked för rivningen den 13 juni 2017 respektive för nybyggnaden den 24 augusti 2017 anges sålunda helt olika handlingar under rubriken *Inkomna handlingar som legat till grund för beslutet*. Inte ens hade tekniskt samråd avseende nybyggnaden hållits när grundläggningen påbörjades och i protokollet från tekniskt samråd för rivningen den 3 maj 2017 anges uttryckligen att tekniskt samråd för nybyggnaden ska hållas innan startbesked för dessa arbeten kan lämnas.

Mot bakgrund av vad som anförts i styckena ovan är länsstyrelsens uttalande att nämnden redan från början måste ha utrett om hela projektet varit förenligt med PBL innan startbeskedet lämnades och att även detta utgör skäl för att inte ta ut byggsanktionsavgiften mycket märkligt och överensstämmer inte med hur bygg- och rivningslovsprocessen ser ut i verkligheten.

Med länsstyrelsens synsätt skulle det i praktiken bli omöjligt att hantera denna typ av projekt i två etapper, en etapp för rivning och en etapp för nybyggnad, eftersom länsstyrelsen menar att startbeskedet för rivningen utgör ett partiellt startbesked för hela projektet som dessutom utgör hinder mot att ta ut en byggsanktionsavgift om byggherren påbörjar nybyggnaden utan ett startbesked som avser just nybyggnaden. Det skulle i praktiken medföra att byggherren kan fortskrida med nybyggnadsdelen av sitt projekt, trots att han endast fått startbesked för rivningsdelen, eftersom han inte löper risk att drabbas av någon byggsanktionsavgift. Detta kan inte ha varit lagstiftarens avsikt när sanktionssystemet utformades.

Om detta ska vara gällande praxis måste såväl byggnadsnämnderna som byggherrarna förändra sitt arbetssätt vid projekt som avser både rivning och nybyggnad. Byggnadsnämnderna kommer nämligen inte våga ge startbesked för rivningen utan att först ha gjort en fullständig prövning, inklusive de tekniska delarna, av både rivningen och nybyggnaden. Detta eftersom ett separat startbesked för nybyggnaden blir en betydelselös formalitet med länsstyrelsens synsätt. Det medför att byggherren måste projektera klart och detaljutforma den planerade nybyggnaden innan startbesked för rivning ges, så att byggnadsnämnden kan hålla ett tekniskt samråd för både rivning och nybyggnad samtidigt och sedan ge ett startbesked för hela projektet i samma beslut. Detta skulle innebära stora praktiska och ekonomiska problem för byggherrarna och kan, återigen, inte ha varit lagstiftarens avsikt.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut. Mark- och miljödomstolen finner anledning att anföra följande.

När det gäller förutsättningarna för att slå fast att en överträdelse har ägt rum gör sig legalitetsprincipen gällande på samma sätt som för straffprocessen. Det betyder att gärningen uppenbart måste framstå som en överträdelse. Det gäller inte bara själva gärningen som sådan. Även relevanta omständigheter i övrigt i det enskilda fallet måste vara klarlagda och uppenbara. Liksom i brottmål gäller att bevisbördan ligger

på den som påstår att en överträdelse har skett. Det ska alltså för påförande av byggsanktionsavgift i princip ställas samma krav som för fällande dom i brottmål.

Byggsanktionsavgiften är således en offentligrättslig sanktion som uppvisar likheter med straffrättsliga påföljder, varför tolkningen av bestämmelserna om uttagande av byggsanktionsavgift ska ske på ett restriktivt sätt. Av de bestämmelser som omfattas av sanktionssystemet bör därför klart framgå vilket handlande eller vilken underlåtelse som utlöser byggsanktionsavgiften. MÖD har i mål nr P 4033-16 uttalat följande:

Med hänsyn till att det är oklart hur bestämmelserna om sanktionsavgift ska tolkas i en situation där någon utför en åtgärd som omfattas av det beviljade bygglovets men inte av det meddelade startbeskedet, anser Mark- och miljööverdomstolen att den mildare tolkningen ska ges företräde och att sanktionsavgift inte ska tas ut av bolaget. Nämndens beslut att påföra bolaget sanktionsavgift ska därför upphävas.

Nämnden har i sin klagoskrift framfört vikten av att skilja de olika åtgärderna åt – rivning och nybyggnad, och hänvisat till bl.a. bygglovsbeslutet för nybyggnationen där det framgår att åtgärden inte får påbörjas förrän nämnden har lämnat ett startbesked enligt 10 kap. 3 § PBL.

Mark- och miljödomstolen instämmer i nämndens uppfattning att det är av vikt att skilja de två ärendena åt, d.v.s. rivning och nybyggnad, så att en korrekt prövning kan göras gentemot PBL. Eftersom rivningslov och bygglov är två olika processer enligt PBL kräver ett åtskiljande ärendena emellan tydliga handläggningsrutiner hos kommunen. Mark- och miljödomstolen finner att det under kommunens handläggning framkommit skrivelser som framstår motstridiga till att ärendena handlagts som två helt olika. Mark- och miljödomstolen vill här peka på bl.a. följande skrivelser:

- Startbeskedet för att påbörja rivningsåtgärderna och startbeskedet för att påbörja nybyggnationen har samma ärendenummer BOB-2017-387.
- I kallelsen till tekniskt samråd daterad den 26 april 2017 anges det gemensamma ärendenumret BOB-2017-387, samt att ansökan avser *Bygglov för nybyggnad av förskola samt rivning av befintlig förskola*.
- Av dagordningen i ovan nämnda kallelse omnämns både genomgång av bygglov och förekomst av tänkbart farligt avfall (om projektet innefattar rivning). I kallelsen anges även att förslag till kontrollplan för rivning ska ges in en vecka innan samrådet. Under punkten 9 anges att *Vi utreder om startbesked kan lämnas eller om det måste lämnas in ytterligare handlingar*.
- I startbeskedet för att påbörja rivningsåtgärderna anges under "Utredning": *Tekniskt samråd har hållits för åtgärden. Tekniskt samråd, arbetsplatsbesök och slutsamråd bedöms krävas för nybyggnaden av förskolan som hanteras i samma ärende*.

I den sista punkten omnämns i startbeskedet för *rivningsärendet* vad nämnden synes kräva i bygglovsärendet (och här utelämnas ordet startbesked). Vidare anges även i denna punkt att nybyggnaden av förskolan hanteras i samma ärende. Även om det förvisso i beslutet om bygglov för nybyggnation av förskola framgår att det krävs startbesked för nybyggnationen (vilket även följer av lag), så har det under kommunens handläggning förekommit omständigheter som förvirrar för den lovsökande, och som enligt domstolens bedömning kunnat medföra oklarheter om vilka åtgärder som omfattades av det startbesked (med ärendenumret BOB-2017-387) som meddelades den 13 juni 2017.

Kommunens handläggning av målen har enligt domstolens bedömning suddat ut gränsen mellan rivnings- och nybyggnadsprojektet. Till följd härav har de grundläggningsarbeten som bolaget utfört innan den 24 augusti 2017, enligt

domstolens bedömning, inte krävt något ytterligare startbesked än det som meddelades den 13 juni 2018. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 2** (MMD-02)

Överklagande senast den 1 februari 2019. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars Nyberg

Målet har avgjorts av rådmannen Lars Nyberg, ordförande, och tekniska rådet Therese Svedberg. Föredragande har varit beredningsjuristen Ewa Holmberg.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.